

Ministerul Agriculturii,
Dezvoltării Regionale
și Mediului

Agenția de
Dezvoltare Regională
Nord

Aprobat
prin decizia CRD Nord
nr. ____ din ____ 2020

Coordonat:
Dorin ANDROS
Secretar de Stat
” ” ____ 2020

RAPORT DE PROGRES

privind implementarea SDR Nord 2016-2020

ianuarie-decembrie 2019

Bălți, 2020

CUPRINS

Lista de abrevieri și acronime	3
Sumar executiv	4
Introducere	8
Principalele rezultate ale SDR Nord atinse în perioada de raportare (Realizări SDR Nord la nivel de obiective specifice)	10
Obiectivul Specific 1: Acces asigurat la servicii și utilități publice calitative	10
MĂSURA 1.1. Dezvoltarea infrastructurii de importanță regională și locală	10
MĂSURA 1.2. Optimizarea serviciilor publice în domeniile MDS și AAC	13
MĂSURA 1.3. Promovarea eficienței energetice	14
Obiectivul Specific 2: Creștere economică sustenabilă în regiune	14
MĂSURA 2.1. Consolidarea rețelei de centre urbane	16
MĂSURA 2.2. Facilitarea dezvoltării mediului de afaceri	17
MĂSURA 2.3. Susținerea domeniului de cercetare, inovare și transfer tehnologic	18
MĂSURA 2.4. Dezvoltarea potențialului și infrastructurii turistice	19
MĂSURA 2.5. Dezvoltarea performanțelor și capacităților competitive a forței de muncă din RDN	20
Obiectivul Specific 3: Guvernanță îmbunătățită în domeniul dezvoltării regionale	20
MĂSURA 3.1. Crearea și dezvoltarea instrumentelor de suport pentru procesul de dezvoltare regională	21
MĂSURA 3.2. Dezvoltarea capacităților APL în planificare, managementul proiectelor și atragerea investițiilor	21
MĂSURA 3.3. Facilitarea dialogului între actorii regionali, interregionali și internaționali	22
Cooperarea cu partenerii de dezvoltare	22
Riscuri și provocări	26
Bune practici și lecții învățate	27
Concluzii și recomandări	27

Anexe:

- Anexa 1. Tabel generalizator cu indicatorii de monitorizare SDR Nord 2016-2020
- Anexa 2. Raport privind dezvoltarea capacităților specialiștilor ADR Nord, membrilor CRD Nord și reprezentanților APL din RDN în anul 2019
- Anexa 3. Repartizarea mijloacelor financiare ale FNDR pentru anul 2019

LISTA DE ABREVIERI ȘI ACRONIME

AAC	Aprovizionare cu apă și canalizare
ADR	Agenție de Dezvoltare Regională
APL	Administrație Publică Locală
AEE	Agenție pentru Eficiență Energetică
ASD	Administrația de Stat a Drumurilor
BNS	Biroul Național de Statistică
CNCDR	Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale
CRD	Consiliul Regional pentru Dezvoltare
CPP	Concept de Proiect Posibil
CPV	Concept de Proiect Viabil
DRL	Drumuri regionale și locale
DR	Dezvoltare Regională
DUP	Documentul Unic de Program
EE	Eficiență Energetică
FNDR	Fondul Național de Dezvoltare Regională
GIZ	Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei
GIS	Sistem Geografic Informatic
GL	Grup de lucru
IA	Incubator de afaceri
ISA	Infrastructura de sprijin a afacerilor
IES	Inspectoratul Ecologic de Stat
MADRM	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
MDS	Managementul deșeurilor solide
MSPL	Modernizarea serviciilor publice locale
PI	Parc industrial
PIBR	Produsul Intern Brut Regional
PRS	Program Regional Sectorial
PRU	Program de revitalizare urbană
RDN	Regiunea de Dezvoltare Nord
RDC	Regiunea de Dezvoltare Centru
RDS	Regiunea de Dezvoltare Sud
RM	Republica Moldova
SDR	Strategie de dezvoltare regională
SNDR	Strategie Națională de dezvoltare regională
UE	Uniunea Europeană
UTA	Unitate Teritorială Autonomă
VAB	Valoare Adăugată Brută
ZEL	Zonă Economică Liberă

SUMAR EXECUTIV

Raportul privind implementarea SDR Nord 2016-2020, aferent perioadei ianuarie-decembrie 2019, prezintă o analiză a progresului realizării Strategiei, evidențiindu-se starea și evoluția indicatorilor socio-economici la nivelul regiunii, precum și stadiul implementării proiectelor prioritare ale regiunii.

La baza evaluării rezultatelor obținute, a stat *Instrucțiunea privind monitorizarea și evaluarea politicii de dezvoltare regională*, aprobată prin ordinul MADRM nr.226 din 4 octombrie 2018, prin care au fost stabiliți 45 de indicatori de monitorizare (Anexa 1).

În contextul unei abordări mai generale, se poate constata, că politica de dezvoltare regională, la nivelul RDN, a avut un impact modest asupra nivelului de trai al populației și diminuării disparităților regionale. Astfel, ratele de creștere economică sunt foarte scăzute și chiar negative (a.2015). În intervalul de ani 2013-2017, PIB real pe cap de locuitor crește cu 2,8% în media anuală, constituind 61% din media națională.

În vederea atingerii obiectivelor SDR Nord 2016 – 2020, în perioada anilor 2016 – 2019, în RDN, a fost inițiată implementarea a 26 proiecte de infrastructură cu un cost total 306.177,49 mii lei. Dintre care 18 proiecte finanțate din sursele FNDR și 6 proiecte finanțate din sursele UE (6 proiecte tehnice elaborate și finalizate UE Etapa 1), 1 proiect de infrastructură (AAC) finanțat din UE, 1 proiect (IA) finanțat de guvernul României. Totodată, în colaborare cu partenerii de dezvoltare au fost implementate un șir de activități/proiecte soft pentru atingerea obiectivelor SDR Nord.

În domeniul alimentării cu apă și servicii de canalizare:

A fost inițiată implementarea a 8 proiecte finanțate din sursele FNDR și 5 proiecte finanțate din sursele UE prin intermediul GIZ (1 proiect de infrastructură și 4 de elaborare a documentației tehnice). Din proiectele respective totalmente sânt finalizate 2 proiecte cu finanțare din FNDR : „Aprovizionarea cu apă potabilă a locuitorilor satelor Risipeni și Bocșa”, „Crearea condițiilor de aprovizionare cu apă potabilă și canalizare a locuitorilor comunei Parcani, Ocolina și Rădi Cereșnovăț din raionul Soroca” cât și două subproiecte de aprovizionare cu apă a locuitorilor comunei Băhrinești și satului Ocolina. Din sursele UE a fost finalizat proiectul investițional „Îmbunătățirea serviciului de aprovizionare cu apă și canalizare în raionul Rîșcani” unde a fost construită o infrastructură de alimentare cu apă și canalizare, cât și finalizarea elaborării a 4 proiecte tehnice pentru construcția și reabilitarea sistemelor de alimentare cu apă în orașul Drochia, orașul Edineț, orașul Fălești, orașul Costești (satele Păscăuți, Damașcani, Proscureni) și 2 sisteme de canalizare în com.Gălășeni și com.Hiliuți. În urma implementării proiectelor respective au fost obținuți următorii indicatori:

- 153,25 km de rețele de distribuție construite din 169,427 km rețele planificate;

- 48,119 km aducțiuni din 58,431 km planificate;
- 18 km de canalizare din 18 km planificate și 5 sisteme autonome de canalizare (școli, grădinițe,) din 5 planificate;
- 2 stație de epurare construite din 2 planificată;
- 2 stații de tratare a apei din 3 planificate;
- 3 stații de captare construite;
- 3 castele de apă construite din 4 planificate;
- 2 turnuri de apă construite din 2 planificate.

În domeniul infrastructurii drumurilor:

A fost inițiată și finalizată implementarea a 1 proiect. Până în prezent au fost atinși următorii indicatori:

- 5,8 km drumuri construite/reconstruite din 5,8 planificate;
- 1 pod reabilitat din 1 planificat.

În domeniul managementului deșeurilor solide:

În perioada 2016 – 2019 proiecte pe domeniul de intervenție respectiv nu au fost implementate.

În domeniul dezvoltării infrastructurii de suport în afaceri:

A fost inițiată implementarea a 7 proiecte, dintre care 3 deja sunt finalizate și au fost obținuți următorii indicatori:

- Au fost construite 2 clădiri cu suprafața de 2818 m² construiți/reabilitați;
- Sunt realizate lucrări de conectare a 1 obiectiv economic (PI) la servicii publice:
 - 3.57 km de apeduct
 - 2,95 km rețele de canalizare
- 40 de granturi oferite pentru dezvoltarea IMM-urilor în valoare de peste 140 000 euro.
- 5 Asociații de producători create
- 1 Centru de Informare și Consiliere în Afaceri creat
- 1 ghid investițional creat și promovat
- 1 site pentru promovarea investițiilor în regiune creat www.investnorth.md
- 1 manual elaborat "Marketing și dezvoltarea produsului"
- 10 instruirii pentru antreprenori și APL în domeniul vizat.

Sporirea atractivității turistice:

În perioada 2016 – 2019 nu a fost inițiată implementarea proiectelor de infrastructură pe domeniul de intervenție dat. Totuși, au fost realizate activități în sectorul dat în cadrul a 2 proiecte soft care s-au soldat cu următoarele rezultate:

- Cel puțin 100 de persoane instruite în domeniul agroturismului
- 3 locații turistice echipate
- 1 studiu elaborat „Analiza diagnostic privind dezvoltarea turismului rural și agroturismul în Regiunea de Dezvoltare Nord”
- 50 de reprezentanți APL și sectorul privat instruiți în domeniul Managementului Destinației Turistice
- 1 catalog al bucatelor tradiționale din RDN creat
- 1 studiu de fezabilitate elaborat al peșterii ”Emil Racoviță”.

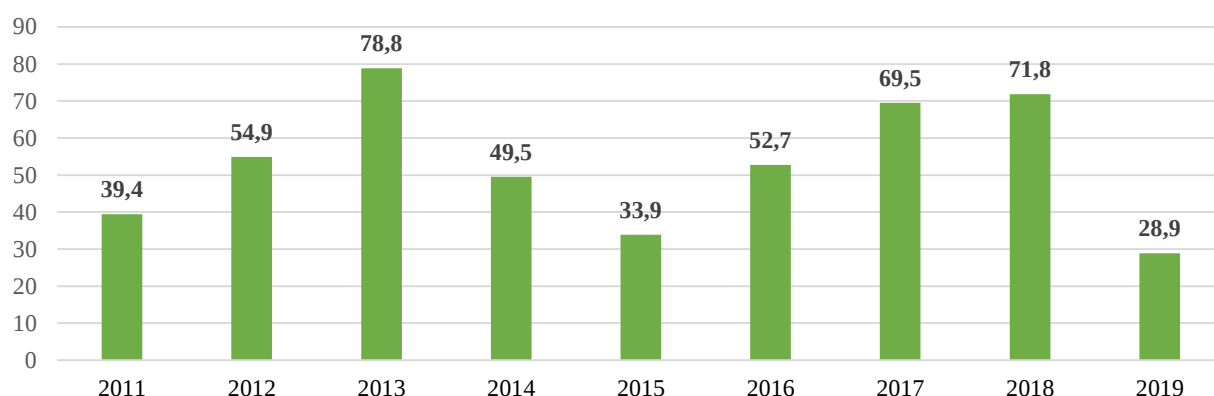
În domeniul eficienței energetice în clădirile publice:

A fost inițiată implementarea a 5 proiecte, dintre care 3 proiecte de infrastructură au fost finanțate din FNDR iar 2 proiecte de elaborare a documentației tehnice au fost finanțate din surse UE. Cele 3 proiecte finanțate din sursele FNDR au fost finalizate, iar lucrările de construcție-montaj au fost recepționate și costurile investiționale au fost transmise către beneficiarii proiectului. În cadrul celor 2 proiecte finanțate din sursele UE au fost realizate 2 proiecte tehnice care la fel au fost recepționate și ulterior transmise către beneficiari.

Indicatori realizați :

- 11 593,2 m² de pereți exteriori izolați;
- 1 963,28 m² de ferestre și uși exterioare schimbate;
- 6 908,9 m² planșeu izolat;
- 10 593,4 m² acoperiș izolat;
- 1 punct termic instalat;
- 221 m conducte externe renovate (gaz, apă);
- 5 cazane noi de gaze naturale (450kw) instalate;
- 1 centrală termică renovată.

Utilizarea mijloacelor alocate din FNDR în perioada anilor 2011-2019 pentru implementarea proiectelor investiționale, milioane lei

Principalele rezultate obținute în realizarea politicii de dezvoltare regională pe parcursul perioadei ianuarie-decembrie 2019:

- 1) 10 proiecte în implementare finanțate din sursele FNDR în domeniile AAC, EE, ISA și 6 proiecte finanțate din sursele UE în domeniile AAC și EE.
- 2) 4 proiecte finanțate din sursele Guvernului Ceh, Lituanian și Estonian în domeniul ISA.
- 3) 3 evenimente de promovare a regiunii desfășurate: *Ziua Europei în RDN*, *Conferința Națională cu participare internațională "Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective"*, *Zilele Regiunii de Dezvoltare Nord*, ed. V, *Forumul de afaceri „Oportunități investiționale în Regiunea de Dezvoltare Nord”*
- 4) 12 vizite de studiu desfășurate
- 5) 1 ședință CRD Nord desfășurată
- 6) 96 activități de consolidare a capacităților pentru specialiștii ADR Nord, reprezentanții APL.

INTRODUCERE

Strategia de Dezvoltare Regională Nord 2016-2020 este principalul document de planificare strategică elaborat la nivel regional pentru o perioadă de 5 ani, care are drept scop facilitarea dezvoltării socio-economice durabile și echilibrate a RDN în baza normelor și standardelor europene pentru asigurarea unui trai decent al cetățenilor.

În vederea asigurării acestui deziderat, pe parcursul anului 2019, activitățile au fost desfășurate în conformitate cu Planul de acțiuni privind implementarea SDR Nord pentru anii 2016-2020, precum și Planul de activitate al Agenției de Dezvoltare Regională Nord pentru anul 2019. Totodată, realizarea măsurilor a fost asigurată prin conlucrarea eficientă cu partenerii de dezvoltare și în colaborare cu autoritățile publice locale.

Prin urmare, toate activitățile desfășurate în perioada de raportare au rezultat din obiectivul general și obiectivele specifice stabilite în SDR Nord 2016-2020. Obiectivul general al Strategiei este *cooperare eficientă pentru dezvoltare echilibrată și durabilă a Regiunii de Dezvoltare Nord*. Pentru atingerea obiectivului general au fost definite trei obiective specifice, care s-au concentrat pe cele mai importante probleme din regiune:

1. Asigurarea accesului la servicii și utilități publice calitative prin implementarea proiectelor de infrastructură fizică
2. Facilitarea creșterii economice sustenabile în regiune prin promovarea potențialului socio-economic al RDN și atragerea investițiilor în regiune
3. Îmbunătățirea guvernantei în RDN

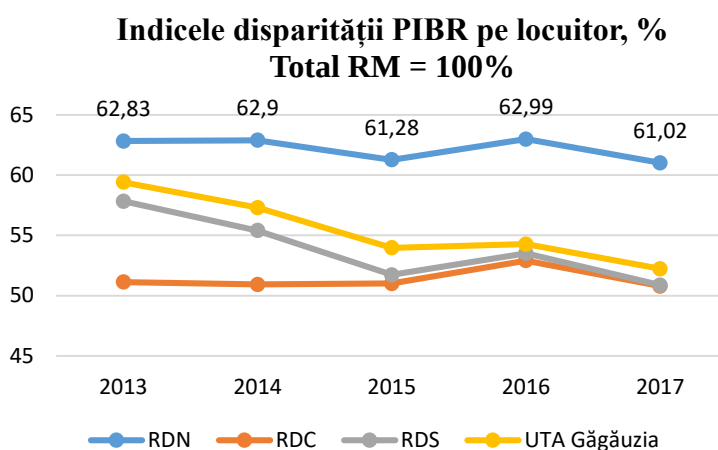
Realizarea obiectivelor menționate au drept scop atingerea următoarelor rezultate:

- 1) Nivelul de trai al populației din regiune îmbunătățit
- 2) Disparități regionale diminuate
- 3) Procesul migraționist din regiune diminuat

În calitate de indicatori ce reflectă impactul general al Strategiei au fost stabiliți trei indicatori: 1) Produsul intern brut regional pe locuitor; 2) Indicele de disparitate pentru PIBR pe locuitor; 3) Rata sărăciei.

Analiza valorilor efective arată, că în perioada anilor 2013-2017 *Produsul Intern Brut Regional pe locuitor* a crescut în termeni nominali de la 21,1 mii lei până la 30,7 mii lei, urmând trendul existent la nivel național. În raport cu acest indicator, RDN se situează pe a doua poziție pe țară, fiind devansată de mun. Chișinău.

În ceea ce privește, *indicele de disparitate al PIBR pe locuitor*, acesta rămâne practic constant pentru întreaga perioadă analizată, fiind de numai 61% față de media națională (RM=100%). În ciuda unor progrese înregistrate, disparitățile rămân a fi importante între mun. Chișinău și celelalte regiuni de dezvoltare. Acest lucru se datorează faptului că procesul de creștere tinde să se concentreze în zonele cele mai dinamice din țară, și anume mun. Chișinău.

Indicatorul *Rata sărăciei* nu a fost monitorizat pe parcursul perioadei de referință, deoarece BNS se află în procesul de revizuire a metodologiei de măsurare a sărăciei în RM.

Conform Deciziei nr. 19/18 din 26.12.2018, în anul 2019, au fost aprobate spre finanțare 10 proiecte din cele incluse în DUP pentru anii 2017–2020. În anul 2019 au fost valorificate mijloace financiare în mărime de **28.904.476,25 lei**, sau **33 %** din alocările prevăzute din FNDR pentru anul 2019 pentru implementarea proiectelor.

Pe domenii de intervenție mijloacele financiare din FNDR pentru anul 2019 au fost repartizate după cum urmează:

Tabel 1. Proiecte finanțate din FNDR în anul 2019

Domeniul de intervenție	Nr. proiecte	Costul proiectelor, lei	Bugetul aprobat/redistribuit pentru anul 2019, lei	Valorificat în anul 2019, lei
Aprovizionare cu apă și sanitație	6	190.420.210	46.879.728,43	20.907.058,03
Eficiența energetică în clădiri publice	1	9.692.640,68	2.587.144,29	2.456.058,07
Infrastructura de sprijin a afacerilor	3	51.770.990	26.542.615,21	5.540.539,15
Total:	10	251.883.840,68	76.009.487,93	28.904.476,25

De asemenea, în anul 2019, în cadrul programului ”Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova”, ADR Nord a continuat implementare a 6 proiecte finanțate din sursele UE prin intermediul GIZ, în valoare estimativă de **11,62 milioane EURO**. La moment, proiectele tehnice au fost finalizate și transmise către beneficiarii proiectelor. În cadrul proiectelor respective urmează a fi

implementată Etapa II care constă în lansarea procedurilor de achiziții publice și contractarea lucrărilor de construcție-montaj.

În septembrie 2019, ADR Nord și GIZ Moldova, cu suportul UE, au semnat un acord de finanțare în valoare de **10,08 milioane de EURO** pentru achizițiile de lucrări de construcții în cadrul proiectelor de îmbunătățire a serviciilor de alimentare cu apă și de eficiență energetică.

REALIZĂRI SDR NORD LA NIVEL DE OBIECTIVE SPECIFICE

Obiectivul specific 1: Acces asigura la servicii și utilități publice calitative

Potrivit prevederilor SDR Nord 2016-2020, dezvoltarea infrastructurii de utilități publice este una din prioritățile principale ale regiunii, care direct contribuie la îmbunătățirea condițiilor de trai al populației și la o dezvoltare economică sustenabilă în regiune. Obiectivul specific vizat presupune realizarea unui complex vast de activități în vederea dezvoltării infrastructurii de importanță regională pentru sporirea coeziunii teritoriale și diminuarea disparităților regionale.

Obiectivul respectiv urmărește obținerea următoarelor rezultate:

- 1) Serviciile publice de AAC, MDS, DRL, EE în clădirile publice eficientizate;
- 2) Populația din regiune va beneficia de servicii publice calitative în sectoarele AAC, MDS, DRL, EE în clădirile publice;
- 3) Cooperarea inter-comunitară în prestarea serviciilor publice de AAC și MDS îmbunătățită.

MĂSURA 1.1. Dezvoltarea infrastructurii de importanță regională și locală

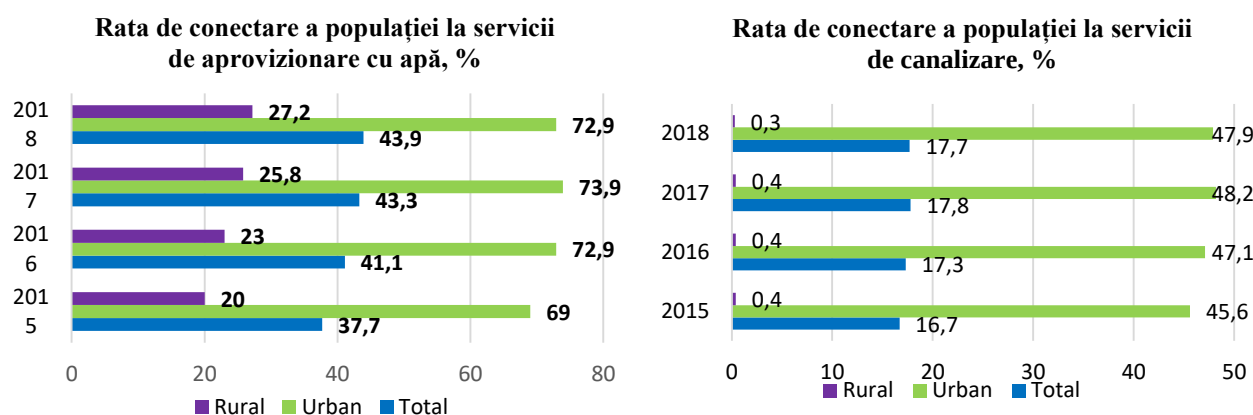
Domeniul Aprovizionare cu apă și canalizare

Accesul la serviciile de AAC înregistrează o dinamică pozitivă față de valoarea inițială din anul 2015 la nivelul RDN. Totuși, ponderea populației conectate la rețeaua de alimentare cu apă și canalizare în regiune rămâne a fi foarte scăzută. Până în prezent, RDN are un grad insuficient de acoperire cu rețele de utilități publice la apă și canalizare.

Astfel, conform datelor BNS, în anul 2018, populația deservită de sistemul public de alimentare cu apă a fost de 427,9 mii persoane, reprezentând 43,9% din populația RDN. Se remarcă o creștere a acestei ponderi cu 6,2 puncte procentuale față de anul 2015. În mediul urban acest indicator atinge 72,9%, pe când în mediul rural rata de conectare a populației la sistemul de alimentare cu apă constituie doar 27,2%.

Nivelul de dezvoltare al sistemului de canalizare în RDN este mai redus decât al sistemului de aprovizionare cu apă. În anul 2018 doar 172,4 mii persoane sau 17,7% din populația regiunii era

conectată la sisteme de canalizare, fiind sub nivelul național (29,3%). Pe medii de reședință 47,9% din populația urbană și doar 0,3% din populația rurală au fost conectate la sisteme de canalizare. Față de anul 2015 acest indicator înregistrează o creștere cu 1,0 puncte procentuale.

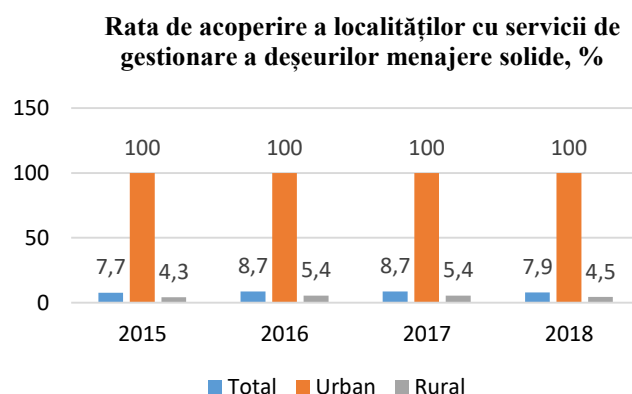
În vederea îmbunătățirii nivelului de asigurare cu servicii de apă și canalizare de calitate, în anul 2019, ADR Nord a obținut finanțare din FNDR pentru implementarea a 6 proiecte în domeniul AAC. Pentru realizarea acestor proiecte a fost aprobată suma de **46.879.728,43 lei**, care, în perioada de raportare (ianuarie-decembrie 2019), a fost valorificată în proporție de **45%** sau **20.907.058,03 lei**.

Trebuie de menționat faptul că implementarea la propriu a proiectului „Construcția sistemelor de alimentare cu apă în 10 localități din lunca râului Prut, r-l Glodeni. Etapa I - com. Cuhnesti și com. Balatina” nu a avut loc, deoarece beneficiarul a refuzat semnarea contractului de antrepriză cu ofertantul câștigător al licitației și ADR Nord. La momentul de față decizia pe marginea finanțării (implementării) proiectului urmează a fi adoptată la ședința Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale.

De asemenea, în anul 2019, ADR Nord cu suportul UE, prin intermediul GIZ, a continuat implementarea a 4 proiecte în domeniul AAC, în valoarea estimativă de circa **9,12 milioane EURO**.

Domeniul Managementul deșeurilor solide

Indicatorul de bază utilizat pentru evaluarea domeniului de intervenție MDS este *Rata de acoperire a localităților cu servicii de gestionare a deșeurilor menajere solide*. Potrivit datelor furnizate de BNS se constată, că sectorul MDS este foarte slab dezvoltat în regiune. Gradul de acoperire a localităților cu servicii de salubritate în anul 2018 a constituit doar 7,9%, înregistrând o creștere nesemnificativă față de anul 2015 cu 0,2 puncte procentuale. Totodată, situația variază

considerabil de la zonele urbane la cele rurale. Dacă localitățile urbane au o rată de acoperire de 100%, în mediul rural cifra este aproximativ de 20 ori mai mică (4,5%).

În prezent, o mare parte a deșeurilor menajere sunt eliminate prin utilizarea depozitelor de deșeuri neconforme, care în majoritatea cazurilor nu sunt autorizate și reprezintă o sursă majoră de poluare a solului și a apelor subterane. Aceste locuri de depozitare a deșeurilor nu întrunesc standardele moderne de mediu în ceea ce privește amplasarea, proiectarea, construcția și exploatarea lor. Necătând la faptul, că în mare parte, astfel de depozite neconforme pe parcursul anilor sunt lichidate, totuși numărul lor rămâne a fi considerabil.

Tabel 2. Situația depozitelor neconforme în RDN

Indicatori	2015	2016	2017	2018
Numărul de spații neconforme de depozitare a deșeurilor solide	779	1130	667	-
Numărul de spații neconforme de depozitare a deșeurilor solide lichidate	584	875	527	-

La nivel regional, în anul 2019 ADR Nord nu a avut în implementare proiecte investiționale în domeniul MDS.

Domeniul Drumuri regionale și locale

Pentru monitorizarea domeniului de intervenție DRL este utilizat indicatorul *Ponderea drumurilor modernizate din totalul drumurilor regionale*. Astfel, potrivit datelor oferite de ASD, în anul 2019 la nivelul RDN au fost modernizate 814.21 km de drum sau 68,7% în total drumuri. Datele sunt prezentate cu excepția mun. Bălți.

În ceea ce privește exploatarea drumurilor disponibile, RDN se plasează pe locul întâi după cantitatea de mărfuri transportate (1.032,9 mil. tone-km) și pe locul doi după cantitatea de pasageri transportați (13.500,1 mii pasageri), în profil regional.

În anul 2019 ADR Nord nu a avut în implementare proiecte investiționale în domeniul DRL.

Domeniul Eficiența energetică în clădirile publice

Evaluarea indicatorilor de monitorizare pentru domeniul de intervenție EE nu a fost posibilă, din cauza lipsei datelor pentru indicatorii stabiliți conform Instrucțiunii (*Consumul de energie în clădirile publice, Numărul clădirilor publice renovate prin măsuri de eficiență energetică*).

Totuși, în urma implementării proiectului „Renovarea Centrului de Sănătate Drochia „Anatolie Manziuc” prin eficientizare energetică”, administrația instituției a efectuat o analiză comparativă bazată pe calcule și demonstrate prin facturi de plată privind cheltuielile de regie a clădirii și în special

a celor de încălzire. Au fost analizate datele a două sezoane de încălzire: 2017–2018 (până/în timpul efectuării măsurilor de EE) și 2018–2019 (după finalizarea proiectului). Conform analizei datelor din facturi, se atestă o micșorare considerabilă a cheltuielilor pentru acest compartiment de regie a clădirii cu 40,75%, ceea ce reprezintă 210.821,67 lei economisiți.

În anul 2019 ADR Nord a continuat implementarea proiectelor investiționale în domeniul respectiv. Prin urmare, din sursele FNDR, a fost aprobat spre finanțare 1 proiect privind sporirea eficienței energetice în clădirile publice, pentru implementarea căruia a fost aprobată suma de **2.587.144,29 lei**, care, în perioada de referință, a fost valorificată în proporție de **95%** sau **2.456.879,07 lei**. Ca rezultat al implementării acestui proiect a fost reabilitată prin măsuri de eficiență energetică 1 clădire publică Centrul de sănătate Edineț. Lucrările de construcție-montaj în cadrul proiectului respectiv au fost recepționate, iar costurile investiționale urmează a fi transmise către beneficiarul proiectului CR Edineț.

De asemenea, ADR Nord continuă implementarea a 2 proiecte pe domeniul EE a clădirilor publice, finanțate din sursele UE prin intermediul GIZ.

MĂSURA 1.2. Optimizarea serviciilor publice în domeniile MDS și AAC

Regionalizarea serviciilor publice se realizează în baza unei planificări spațiale bine organizate. Însă, din cauza lipsei surselor financiare, elaborarea documentelor de planificare spațială la nivel regional nu a fost posibilă.

Totuși, în anul 2018, ADR Nord în parteneriat cu MADRM, a analizat date pe țară cu privire la sectorul AAC, prezentând informația sub formă de tabele și grafice. În acest sens, Ministerul a elaborat Planul de acțiuni privind regionalizarea serviciilor de alimentare cu ape și canalizare pentru intervalul de timp 2018-2028, care prevede eficientizarea procesului de atragere a investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii de apă și canalizare.

Totodată, drept exemplu de susținere a regionalizării serviciilor de alimentare cu apă și canalizare și beneficiile acestuia poate servi proiectul “Apă pentru viață în Regiunea de Nord: raioanele Florești și Soroca” implementat în parteneriat cu Fundația SKAT Proiectul „ApaSan”. În acest sens, costurile investiționale realizate de către ApaSan și ADR Nord au fost transmise către beneficiari APL Băhrinești, Țîrgul-Vertiujeni, Vertiujeni, Zăluceni, Japca ca ulterior să fie transmise în gestiune prin contract de delegare către operatorul regional SA Servicii Comunale Florești. De asemenea, principiul regionalizării va fi aplicat și la alte proiecte de AAC ce la moment sunt la etapa de implementare („Asigurarea or. Fălești cu apă din râul Prut 2”, ”Crearea condițiilor de aprovizionare cu apă potabilă locuitorilor a 15 sate din raionul Soroca”).

În domeniul MDS specialiștii ADR Nord au elaborat un set de hărți tematice pentru a contura zonele de MDS la nivel național conform anumitor criterii. S-au identificat localitățile optime pentru construcția stațiilor de transfer și a depozitelor regionale. Sistemul geospațial construit permite modificarea valorilor astfel, încât orice propunere de modificare poate fi aplicată pe hartă.

MĂSURA 1.3. Promovarea eficienței energetice

În vederea promovării eficienței energetice au fost întreprinse o serie de măsuri de promovare a domeniului, realizate în cadrul proiectelor de EE ce sunt în proces de implementare în RDN. Este vorba de proiectele „*Sporirea eficienței energetice a Liceului Teoretic «Dimitrie Cantemir» din municipiul Bălți*” și „*Sporirea eficienței energetice a Gimnaziului «Iurie Boghiu» din satul Flămânzeni*” finanțate din sursele UE prin GIZ/MSPL. Pe lângă realizarea activităților de proiectare propriu zise, ambele instituții au organizat diverse măsuri instructiv-educative în domeniul EE, implicând activ elevii și părinții acestora. Toate activitățile sânt reflectate pe portalurile instituțiilor, presa locală, rețele de socializare, etc. În acest sens, în anul de referință, la Bălți a avut loc o „masă rotundă” privind provocările și lecțiile învățate în procesul de renovare a școlilor din punct de vedere al eficienței energetice. Se estimează că, în rezultatul implementării proiectului de la Liceul Teoretic „Dimitrie Cantemir” din Bălți, consumul anual normat de energie în instituția de învățământ se va reduce cu 547 MWh, iar emisiile anuale normate de CO₂ - cu 125 tone. În urma implementării proiectului de la Gimnaziul „Iurie Boghiu” din Flămânzeni, consumul anual normat de energie la gimnaziu se va reduce, estimativ, cu 552 MWh, iar emisiile anuale normate de CO₂ - cu 118 tone.

Totodată, specialiștii ADR Nord au participat la atelierul de lucru în cadrul CR Edineț, cu tematica: „*Etapale practice pentru elaborarea Planului local de acțiuni în domeniul eficienței energetice (PLAEE)*” - un seminar axat pe pași practici și acțiuni care trebuie întreprinse de către managerii energetici pentru a elabora PLAEE.

Obiectivul Specific 2: Creștere economică sustenabilă în regiune

Potrivit SDR 2016-2020, obiectivul doi are drept scop sporirea avantajelor competitive a regiunii prin valorificarea potențialului economic și investițional al acesteia, accentul fiind pus pe facilitarea dezvoltării sectorului privat, pe cercetare, inovare și implementare a noilor tehnologii în producere, pe dezvoltarea sectorului turism și pe susținerea capitalului uman din RDN. Drept rezultate scontate propuse de a fi atinse, urmare implementării obiectivului respectiv sunt:

- 1) Potențialul economic al regiunii valorificat;
- 2) Atractivitatea investițională a regiunii sporită;

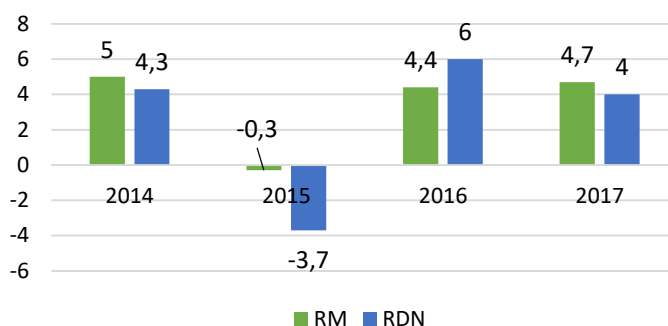
- 3) Infrastructură de afaceri valorificată;
- 4) Potențialul turistic al regiunii valorificat;
- 5) Potențial inovațional regional valorificat și aplicat în economie;
- 6) Capital uman competitiv pe piața forței de muncă.

Majoritatea indicatorilor de monitorizare, pentru obiectivul doi, relevă o anumită îmbunătățire a poziției RDN în anul 2018 față de anul 2015 atât sub aspect valoric, cât și comparativ cu tendințele regionale.

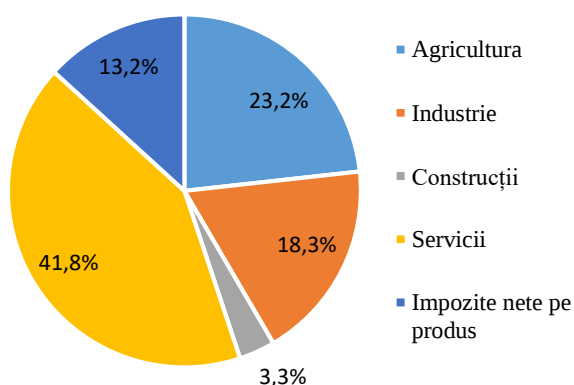
Analiza valorilor efective ale PIB-lui regional arată, că în anul 2013 până în anul 2017 economia regiunii a avansat cu 9,4%, în expresie medie anuală. În termeni reali creșterea a fost numai de 2,5%. La nivelul anilor 2016-2017 se constată o creștere economică a regiunii, după o recesiune înregistrată în anul 2015. Pe plan național RDN se află pe locul doi

între regiunile de dezvoltare în ceea ce privește dimensiunea PIB și contribuie cu circa 17% la crearea PIB-lui național.

Variația reală a PIB, %

Contribuția ramurilor economice la formarea PIB regional, 2017

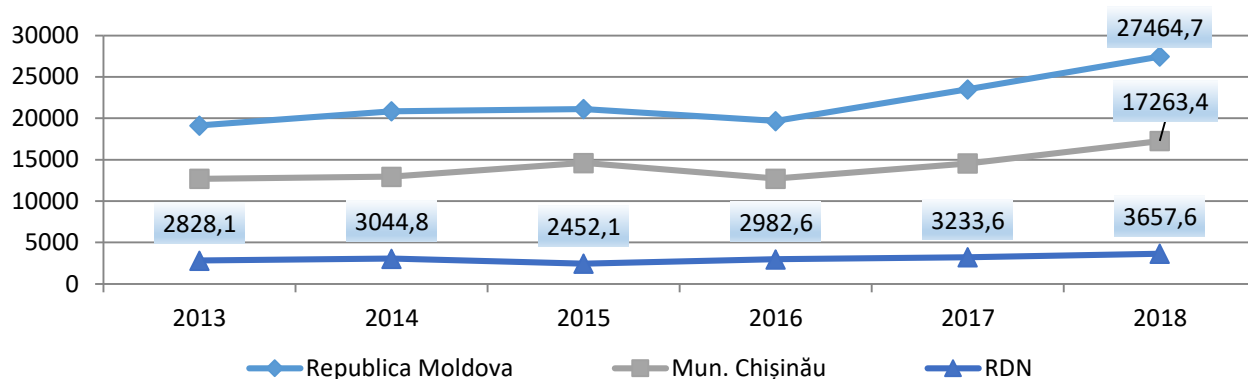

18,3% în VABR. În cadrul acestui sector o pondere semnificativă o deține Industria prelucrătoare (14,5%).

Și dinamica investițiilor în regiune înregistrează o traiectorie ascendentă în perioada 2015-2018. Astfel, volumul investițiilor în active imobilizate realizate pe locuitor în anul 2018 au constituit 3.743,2 lei, în creștere cu circa 51% față de anul 2015. Totodată, este de menționat că activitatea investițională este distribuită neuniform pe teritoriul RM, fiind concentrată mai mult în mun.

Chișinău, unde volumul investițiilor constituie circa 63% din volumul total pe republică. În RDN acestui indicator îi revine circa 13% din total investiții pe țară.

Evoluția comparativă a investițiilor în active imobilizare, mil. lei, 2013-2018

La fel, și structurile de sprijin a afacerilor, reprezentate de ZEL, înregistrează performanțe bune în evoluția investițiilor atrase. Cu toate acestea, rezultatele respective se bazează, în mare parte, pe performanțele obținute de ZEL Bălți, volumul investițiilor căreia a atins la data de 01.01.2018 cea mai înaltă valoare la nivel de ZEL – 146,0 milioane dolari. Constituirea și extinderea ZEL pare a fi unul din principalii factori care încurajează localizarea investițiilor străine în regiune/țară.

MĂSURA 2.1. Consolidarea rețelei de centre urbane

În scopul implementării acestei măsuri, în anul 2019, ADR Nord a elaborat propuneri și recomandări la propunerea de Politică publică cu privire la centre de dezvoltare urbană în Republica Moldova elaborată de MADRM în 2019. Obiectivul general al acestui document constituie crearea în Republica Moldova a unei rețele de orașe atractive pentru locuitori, antreprenori și vizitatori, care generează creștere, ocupare a forței de muncă și stimulează dezvoltarea zonelor teritoriale adiacente. Totodată, în 2018 a fost organizată prezentarea acestei politici publice la ședința CRD Nord.

De asemenea, în perioada raportată, în baza proiectului *”Sprijinirea administrației publice din Republica Moldova în implementarea politicii regionale prin dezvoltarea urbană integrată și durabilă”* finanțat în cadrul programului polonez de asistență străină al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Polone, ADR Nord a fost responsabilă de avizarea PRU din RDN și de evaluarea proiectelor depuse în cadrul apelului organizat de către CIAL/Solidarity Fund Moldova. În rezultat, 4 proiecte din RDN au început implementarea proiectelor de RU, valoarea cea mai mare a proiectului fiind în mun. Bălți (circa 2 mil lei). Totodată, a fost organizat un concurs de selectare a 2 orașe care au beneficiat de suport în elaborarea PRU. În acest sens, ADR Nord a oferit suport metodologic și informațional orașelor Sîngerei și Drochia în dezvoltarea PRU.

MĂSURA 2.2. Facilitarea dezvoltării mediului de afaceri

Un indicator relevant pentru evaluarea gradului de dezvoltare antreprenorială reprezintă densitatea IMM, exprimată prin numărul de IMM-uri în regiune raportat la 1000 de locuitori. Evoluția acestui indicator înregistrează o creștere continuă, atingând în anul 2018 valoarea de 7,11 IMM/1000 locuitori, dar sub media națională (de 2 ori mai mic). Cea mai ridicată capacitate antreprenorială o demonstrează mun. Chișinău, care înregistrează 42,81 IMM/1000 locuitori, depășind și media națională.

Analizând principalii indicatori ai pieței forței de muncă, se constată o stabilizare a ratei de ocupare în jurul nivelului de 40%. Totuși, în pofida înregistrării unor progrese, rata de ocupare rămâne a fi în continuare foarte scăzută. Se menține tendința de diminuare a numărului de șomeri înregistrați în regiune. Astfel, rata șomajului în anul 2018 a atins nivelul de 3,3%, sub media națională.

În anul 2019 ADR Nord și-a continuat activitățile orientate spre facilitarea dezvoltării mediului de afaceri în RDN, regăsite în principalele documente de politici regionale SDR Nord 2016-2020 și PRS în domeniul dezvoltării infrastructurii de sprijin a afacerilor. Astfel, în anul 2019, din mijloacele FNDR, a fost aprobată spre finanțare suma de **14.771.625,21 lei** pentru implementarea a două proiecte din domeniul ISA. Ca rezultat al implementării proiectelor urma să fie amenajată o piață regională en-gros în raionul Rîșcani și să fie consolidată infrastructura fizică al PI "Răut". Menționăm că implementarea de facto a proiectului "*Facilitarea dezvoltării infrastructurii de afaceri în Regiunea de Dezvoltare Nord (RDN) prin consolidarea infrastructurii Parcului Industrial "Răut"*" nu a avut loc. Acest fapt poate fi explicat prin următoarele argumente: Suma aprobată din FNDR nu acoperă integral costul proiectului, iar Primăria mun. Bălți nu își asumă nici o obligație de cofinanțare. Astfel, există riscul că indicatorii planificați în urma implementării proiectului nu vor fi atinși. În acest sens, ADR Nord a propus de a exclude proiectul din lista proiectelor aprobate spre finanțare din FNDR în anul 2019. Decizia, privind finanțarea în continuare a proiectului va fi primită la ședința CNCDR.

Totodată, în anul de referință, și-a continuat activitatea Centrul de Informare și Consiliere în Afaceri pentru IMM, creat în cadrul ADR Nord în anul 2018. Pe parcursul anului 2019, de către specialiștii Centrului au fost desfășurate 10 sesiuni de instruire pentru antreprenori; au fost oferite circa 468 de consultații beneficiarilor privind creșterea și dezvoltarea mediului de afaceri și oportunitățile de finanțare; au fost editate 12 buletine informative. Totodată, Centrul a elaborat un Ghid investițional al RDN care a fost lansat în cadrul Forumului Economic organizat în septembrie în cadrul Zilelor RDN, ediția V, și a facilitat participarea antreprenorilor din regiune la expo-târgurile „Moldova prezintă” din Brașov, România și la ”Gusturile Regiunilor” din Poznan, Polonia. Prin intermediul platformei web www.investnorth.md, lansate în 2018, a fost promovat potențialul investițional al RDN și posibilele locații investiționale din regiune. În colaborarea cu partenerii din Estonia a fost

elaborat manualul ”*Marketing și dezvoltarea produsului*” care a fost distribuit antreprenorilor din RDN. În acest context, au fost organizate seminare și 1 atelier de marketing online pentru tinerii antreprenori și femei din regiune cu privire la dezvoltarea produsului și marketingul acestuia.

În vederea implementării planului de acțiuni al *Strategiei în domeniul specializării regionale din Regiunea Nord, Moldova*, elaborată în anul 2018 cu suportul partenerilor cehi, a fost inițiat procesul de identificare al lanțului valoric al fructelor în RDN, sectorul fructelor fiind identificat ca unul prioritar al economiei regionale, a cărui dezvoltare ar putea crea avantaje competitive regiunii și premise pentru o bună dezvoltare a structurilor asociative în RDN.

De asemenea, în vederea promovării potențialului economic și investițional regional, ADR Nord în cooperare cu partenerii de dezvoltare, a organizat *Ziua Europei în RDN*, un eveniment de anvergură regională și națională, la care au participat ambasadorii Poloniei și Republicii Cehe în Republica Moldova, consulul general al României la Bălți, reprezentanți ai Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, reprezentanții Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți (USARB), autorități publice locale din nordul republicii, reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale și jurnaliști. Mai multe detalii pot fi găsite pe pagina web www.adrnord.md.

În anul 2019 în RDN a avut loc Forumul de afaceri „*Oportunități investiționale în Regiunea de Dezvoltare Nord*”, în cadrul *Zilelor RDN* ediția a V, destinat potențialilor investitori, antreprenorilor de succes și start-up-urilor. Forumul respectiv a reprezentat o platformă de reuniune a noilor tendințe ale pieței și strategiilor eficiente de business, și a avut drept scop atragerea investițiilor și crearea parteneriatelor de afaceri.

La eveniment au participat reprezentanți ai misiunilor diplomatice acreditate în Republica Moldova, ai instituțiilor și organizațiilor naționale și internaționale, exponenți ai întreprinderilor autohtone și de peste hotare, ai asociațiilor de business și infrastructurilor de afaceri, ai sectorului asociativ și jurnaliști. Mai multe detalii pot fi găsite pe pagina web www.adrnord.md.

MĂSURA 2.3. Susținerea domeniului de cercetare, inovare și transfer tehnologic

Întru susținerea domeniului de cercetare și inovare, ADR Nord implementează un proiect de dezvoltare regională, în urma căruia, la USARB, va fi creat Centrul de Inovare și Transfer Tehnologic (CITT) din Regiunea de Dezvoltare Nord. Bugetul proiectului solicitat din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională este de **11.770.990,00 lei**. Disponibilitatea de a deveni cofinanțatori ai proiectului a fost exprimată de Proiectul de Competitivitate din Moldova al USAID Moldova, Ambasada Suediei la Chișinău, dar și de alți parteneri externi. Proiectul respectiv se află la etapa de achiziții publice.

Totodată, în perioada de referință, ADR Nord a participat la diferite evenimente de promovare a domeniului de cercetare:

Forum de orientare profesională în IT, care a reunit speakeri de la renumite companii și asociații din țară și de peste hotare cum ar fi Amazon Iași, Endava Chișinău și Asociația Națională a Companiilor din Domeniul TIC; reprezentanți ai mediului de afaceri din domeniul IT; cadre didactice și științifico-didactice, studenți și elevi de la instituțiile de învățământ preuniversitar, profesional tehnic și universitar din zona de nord a republicii; experți IT

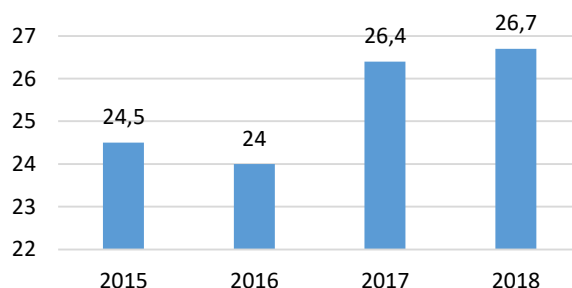
Conferința Națională cu participare internațională ”Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective”, organizată de Filiala Bălți a Academiei de Științe a Moldovei în colaborare cu Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți (USARB), Institutul de Cercetări pentru Culturile de Câmp „Selecția” și Agenția de Dezvoltare Regională (ADR) Nord. Conferința a reunit oameni de știință, profesori universitari, autorități publice locale, reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, ai instituțiilor și ai companiilor din regiune.

De asemenea, în contextul Zilelor Regiunii de Dezvoltare Nord, la Bălți a fost lansată Asociația pentru Dezvoltarea Comunicațiilor Electronice și Tehnologiilor Informaționale (ACETI).

MĂSURA 2.4. Dezvoltarea potențialului și infrastructurii turistice

Potențialul turistic al RDN este foarte bogat și variat, dar puțin valorificat. În anul 2018, în unitățile de primire a turiștilor au fost înregistrați 26,7 mii persoane, valoarea menționată reprezentând circa 7% din totalul național al turiștilor. Cea mai mare parte a turiștilor sunt rezidenți - 78%, în timp ce doar 22% - turiști nerezidenți. În ceea ce privește evoluția numărului de structuri de cazare, acesta a crescut în perioada anilor 2015-2018 cu 7 unități, plasând RDN pe locul trei în plan național (după mun. Chișinău și RDC).

Numărul turiștilor cazați în unitățile de cazare, mii persoane

În scopul dezvoltării infrastructurii turistice în RDN, ADR Nord a depus efort în identificarea oportunităților de dezvoltare a turismului precum și dezvoltarea portofoliului de proiecte în acest domeniu. În acest sens, au avut loc vizite de monitorizare la beneficiarii de granturi în domeniul turismului oferite în anul 2018 în cadrul proiectului ”Un nou impuls pentru dezvoltarea afacerilor din RDN” finanțat de Guvernul Cehiei. În rezultatul implementării granturilor oferite au fost obținute următoarele rezultate :

- O agropensiune turistica amenajată și dotată cu posibilitatea de cazare a 8 persoane (r. Drochia)

- O baza turistică renovată și echipată cu o barcă cu motor (st. Cosăuți, r. Soroca)
- Un popas turistic amenajat și dotat cu echipament de agrement pentru copii (r. Sîngerei)

Totodată, în anul 2019, activitățile au fost orientate și spre promovarea potențialului turistic în regiune. În acest sens, s-a participat la festivalul Turistic Național cu genericul ”*Duminica mare*”, satul Domulgeni, raionul Florești - un eveniment turistic național, axat pe dezvoltarea și promovarea tradițiilor etnofolclorice și meșteșugărești, inclusiv gastronomice. Totodată, programul Zilelor Regiunii de Dezvoltare Nord a cuprins ateliere de lucru la Bălți privind managementul destinației turistice; Festivalul Național al Mărului, ediția a IX-a, organizat la Soroca; Festivalul Plăcintelor și Sarmalelor, ediția a IX-a, organizat la Chișcăreni, Sîngerei.

De asemenea, în vederea implementării PRS în domeniul atractivității turistice și promovării RDN ca destinație turistică culinară, a fost elaborat un catalog al bucatelor tradiționale specifice RDN precum și ”*Analiza diagnostic privind dezvoltarea turismului rural și agroturismul în Regiunea de Dezvoltare Nord*”. Totodată, cu suportul partenerilor cehi, a fost elaborat studiul de fezabilitate al peșterii ”Emil Racoviță”, care urmează a fi promovat spre implementare în anul 2020.

Mai mult, ADR Nord a promovat potențialul turistic al RDN prin intermediul web sitului și a platformelor de socializare online.

MĂSURA 2.5. Dezvoltarea performanțelor și capacităților competitive a forței de muncă din RDN

Întru realizarea acestui obiectiv, în cadrul Centrului de Informare și Consiliere în Afaceri pentru IMM au fost desfășurate 10 sesiuni de instruire pentru antreprenorii din RDN.

De asemenea, în cadrul proiectului „*Un nou impuls pentru dezvoltarea afacerilor în RDN*”, finanțat de Agenția Cehă pentru Dezvoltare, 9 studenți de la Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți (USARB), au beneficiat de o practică promovată în cadrul unor companii IT, de turism, de producere, de prestare a serviciilor, precum și la unele bănci comerciale, pentru care au fost remunerați cu un salariu de 3000 lei fiecare din partea proiectului. Această activitate a avut drept scop de a facilita încadrarea tinerilor în câmpul muncii și de a diminua procesele migraționiste din regiune/țară.

Obiectivul Specific 3: Guvernanță îmbunătățită în domeniul dezvoltării regionale

Prin acest obiectiv se propune crearea instrumentelor de suport în elaborarea și armonizarea documentelor de politici regionale și naționale, facilitarea, comunicării între actorii regionali pentru a face participarea și implicarea acestora mai activă și eficientă în domeniul DR.

Drept rezultate scontate urmare implementării obiectivului respectiv au fost stabilite următoarele:

- 1) Instrumente de suport al procesului de dezvoltare regională create;
- 2) Competențele și capacitățile actorilor regionali consolidate;
- 3) Mecanismul de finanțare a proiectelor în domeniul de dezvoltare îmbunătățit

MĂSURA 3.1. Crearea și dezvoltarea instrumentelor de suport pentru procesul de dezvoltare regională

Acțiunile reflectate în măsura respectivă presupun îmbunătățirea cadrului legal-normativ a politicii de dezvoltare regională, precum și crearea/îmbunătățirea mecanismelor de monitorizare și evaluare a politicii de dezvoltare regională.

Astfel, în scopul măsurării rezultatelor obținute în procesul de implementare a documentelor de politici regionale, anul trecut a fost creat sistemul de indicatori pentru politica de dezvoltare regională armonizat cu indicatorii și metodologia utilizată de către BNS. În anul 2019 a fost actualizată baza de date pentru indicatorii de monitorizare SDR Nord cu datele anului 2017-2018, de asemenea au fost propuse modificări pentru îmbunătățirea sistemului de monitorizare.

Totodată, ADR Nord a venit cu o serie de propuneri pentru modificarea/îmbunătățirea Legii cu privire la dezvoltarea regională și a noii paradigme cu privire la dezvoltarea regională.

MĂSURA 3.2. Dezvoltarea capacităților APL în planificare, managementul proiectelor și atragerea investițiilor

Această măsură ține de dezvoltarea capacităților actorilor regionali (ADR Nord, CRD Nord, APL de nivelul I, II) în domeniul dezvoltării regionale, prin participarea acestora la diferite sesiuni de instruire, ateliere de lucru, mese rotunde, vizite de studiu, etc.

În acest sens, conform Programului de instruire, în anul 2019, au fost organizate mai multe forme de instruire cu participarea actorilor regionali, după cum urmează:

Tabel 3. Dezvoltarea capacităților actorilor regionali pe forme de instruire

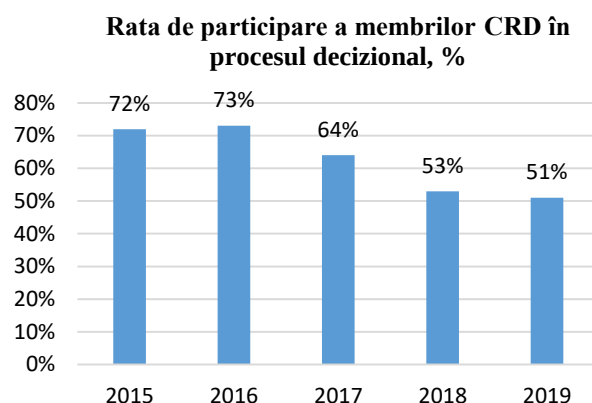
Forma de instruire	Număr sesiuni	Număr participanți		
		ADR Nord	CRD Nord	APL din RDN
Sesiuni de instruire / traininguri	36	17	-	71
Ședințe, ateliere de lucru, mese rotunde	44	21	24	32
Vizite de studiu	12	10	-	12
Conferințe, forumuri	4	20	4	22

Au fost fortificate capacitățile instituționale în domeniile: planificare strategică și atragerea investițiilor, achiziții publice, apă și sanitație, managementul deșeurilor solide, eficiența energetică, dezvoltarea turismului.

Ca suport pentru actorii regionali în domeniul DR, în anul 2019, specialiștii ADR Nord au organizat trei module de instruire privind politica dezvoltării regionale, planificarea integrată și atragerea surselor financiare, pentru autoritățile publice locale din regiune, desfășurate în trei microregiuni: Bălți, Edineț, Soroca.

MĂSURA 3.3. Facilitarea dialogului între actorii regionali, interregionali și internaționali

În vederea facilitării dialogului între actorii regionali și îmbunătățirii guvernancei locale în domeniul dezvoltării regionale, în perioada de referință a fost organizată o ședință CRD Nord, la care au participat 24 membri CRD Nord. În cadrul ședinței au fost luate 4 decizii. Este de menționat, că rata de participare a membrilor CRD Nord în procesul de luare a deciziilor este în scădere

constituind în anul 2019 - 51% față de 72% în anul 2015. Acest fapt, în mare măsură, este determinat de interesul scăzut din partea sectorului privat și sectorului civil de a se implica în domeniul dezvoltării regionale.

De asemenea, în scopul consolidării relațiilor de colaborare cu partenerii de dezvoltare a fost semnat un acord de colaborare cu Programul „Comunitatea Mea” al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

În anul 2019 au fost aplicate 8 concepte de proiecte: 2 CP Programul Transnațional Dunărea 2014 - 2020, etapa 2; 1 CP RITA, 1 CP Polish Aid, 1 CP Swedish Institute, 1 concept Agenția Cehă pentru Dezvoltare, 1 concept UNDP, 1 concept COSME (ADR Nord – partener asociat).

COOPERARE CU PARTENERII DE DEZVOLTARE

Atragerea investițiilor internaționale și colaborarea cu partenerii de dezvoltare în vederea finanțării și cofinanțării proiectelor din DUP 2017-2020 și POR Nord (2016-2020) reprezintă o prioritate pentru Agenția de Dezvoltare Regională Nord. În acest sens, implementarea politicii de dezvoltare regională este susținută de către partenerii externi de dezvoltare.

În tabelul de mai jos, sunt prezentați donatorii externi ce au contribuit la finanțarea și implementarea proiectelor de dezvoltare regională din RDN a Republicii Moldova.

Tabel 4. Contribuția donatorilor externi la finanțarea și implementarea proiectelor de dezvoltare regională din RDN

Nr.	Donator/cofinanțator	Denumirea proiectului	Indicatori	Perioada	Suma
1	Guvernul României	„Crearea sistemului integrat de dezvoltare durabilă a sectorului apicol în Regiunea de Dezvoltare Nord a Republicii Moldova”	1 centru de achiziție, procesare și ambalare a produselor apicole renovat; 100 de apicultori instruiți în domeniul apicol; 1 Asociație Regională a Apicultorilor creată	2015-2017	157,382 euro
2	Guvernul Republicii Cehe	“Dezvoltarea planificării strategice în Regiunea de Dezvoltare Nord, Moldova”	Ciclu de instruire privind studiul elementelor de bază ale GIS și Quantum GIS; 1 vizită de studiu în Republica Cehă, pentru familiarizarea cu practicile de succes în domeniu; campanie de conștientizare; conferință de finalizare a proiectului 1 manual QGIS elaborat 1 Strategie de brand creată	octombrie 2015 – noiembrie 2017	2479140 CZK (91,544.8 euro)
3	Guvernul Republicii Cehe	Elaborarea strategiei și planului de acțiuni în domeniul specializării regionale în Regiunea Nord, Moldova	1 studiu privind specializarea regională elaborat 1 Masă rotundă privind dezvoltarea mărcii 1 analiză privind crearea unui brand regional al RDN	noiembrie 2017- februarie 2018	23 500 euro
4	Guvernul Republicii Cehe	”Un nou impuls pentru dezvoltarea afacerilor în Regiunea de Dezvoltare Nord”	micro-granturi pentru membrii asociațiilor și IMM-urilor din regiune acordate; Capacitățile angajaților ADR Nord și APL pentru asistență suplimentară pentru IMM-urile din regiune dezvoltate; 1 centru de informare pentru IMM-uri în cadrul ADR Nord creat; Investiții în RDN în cadrul platformei web create pe site-ul ADR Nord promovate; Furnizori locali conectați la piețele internaționale; 1 studiu de fezabilitate a unui proiect de investiții în regiune elaborat	2017-2019	555 000 euro
5	Guvernul Republicii Cehe	Construcția stației de epurare din or. Briceni	Studiu de fezabilitate și expertiza stării sistemului de canalizare existent	2016-2020	2 095 864 lei

6	Fundația Skat (proiectul ApaSan în Republica Moldova (cofinanțare))	Apa pentru viața în Regiunea de Nord: raioanele Florești și Soroca	158.45 km rețele de apeduct construite/reabilitate 2 stații de captare a apei construite/reabilitate 4 stații de pompare a apei potabile construite/reabilitate 1 castel de apă construite/reabilitate 9 rezervoare de apă potabila construite/reabilitate 10 localități cu acces la sistemul de AAP construit/reabilitat 9664 cetățeni cu acces la sistemul de AAP construit/reabilitat	2017 – 2019	Total: 66 078 180.00 lei FNDR -29 902 990, 00 MDL „ApaSan” – 32 647 250 MDL Contribuți a cetățenilor, SA Servicii Comunale Florești – 3 527 940 MDL
7	UE prinGIZ (<i>Etapă de proiectare</i>)	Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă și sanitație în orașul Fălești.	1 proiect tehnic realizat	2017 – 2020	1 073 560, 00 MDL
8	UE prinGIZ (<i>Etapă de proiectare</i>)	Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă și sanitație în municipiul Edineț.	1 proiect tehnic realizat	2017 – 2020	3 688 150, 00 MDL
9	UE prinGIZ (<i>Etapă de proiectare</i>)	Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă și sanitație în orașul Drochia.	1 proiect tehnic realizat	2017 – 2020	2 357 432,00 MDL
10	UE prinGIZ (<i>Etapă de proiectare</i>)	Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare în s. Pascauți, s. Damașcani, s. Proscureni, s. Galașeni, s. Mălăiești și s. Hiliuți, r-l Râșcani.	1 proiect tehnic realizat	2017 – 2020	9 750 000,00 MDL
11	UE prinGIZ (<i>Etapă de proiectare</i>)	Sporirea eficienței energetice a Gimnaziului „Iurie Boghiu” din satul Flămânzeni, raionul Sângerei	1 proiect tehnic realizat	2017 – 2020	468 143 MDL
12	UE prinGIZ (<i>Etapă de proiectare</i>)	Sporirea eficienței energetice a Liceului Teoretic „Dimitrie Cantemir” din municipiul Bălți	1 proiect tehnic realizat	2017 – 2020	391 588 MDL
13	AOD Estonia	”Suport în dezvoltarea turismului rural sustenabil în RDN, Moldova”	4 seminare pentru organizatori de evenimente, meșteșugari și micii antreprenori în domeniul turismului rural din RDN organizate	2016-2017	14060 euro

			1 vizită de studiu în Estonia în vederea preluării bunelor practici Mentorat pentru organizatorii de festivaluri din RDN.		
14	AOD Estonia	„Împuternicirea femeilor și tinerilor prin creșterea abilităților și competențelor lor în domeniul designului de evenimente rurale și a serviciilor de ospitalitate”	1 ghid pentru antreprenori în domeniul turismului rural elaborat; 4 seminare pentru organizatori de evenimente, meșteșugari și micii antreprenori în domeniul turismului rural din RDN organizate 1 vizită de studiu în Estonia în vederea preluării bunelor practici Mentorat pentru organizatorii de festivaluri din RDN.	01.08.2017 – 31.01.2019	45,152.00 euro
15	AOD Estonia	„ Ciclul de manuale pentru antreprenori și tinerii moldoveni din mediul rural. Manualul 3 „ Dezvoltarea produsului și marketing”	1 manual pentru antreprenori în domeniul dezvoltării produsului și marketing elaborat; 2 seminare și 1 atelier de marketing online pentru tinerii antreprenori și femei organizate; 1 vizită de studiu în Estonia în vederea preluării bunelor practici;	01.09.2018 –30.09.2019	51 535 euro
16	Guvernul Lituaniei și Fundația Ajutorului Evreiesc World Jewish Relief	„ <i>Rețeaua antreprenorială a femeilor – un potențial excelent pentru consolidarea drepturilor și oportunităților economice ale femeilor din Moldova prin instruire, informare și interacțiune</i> ”	cel puțin 200 de femei din Regiunea de Dezvoltare Nord a Republicii Moldova să inițieze sau să dezvolte propria afacere care să creeze oportunități pentru promovarea socială și economică și să îmbunătățească nivelul de trai în familiile lor	Mai-octombrie 2019	20 000 euro
17	Guvernul Republicii Cehe	Elaborarea studiului de fezabilitate privind accesibilitatea turistică a peșterii ”Emil Racoviță”	1 studiu de fezabilitate elaborat 1 vizită a echipei de speleologi realizată	2019	19 500 euro
18	Guvernul Republicii Cehe	Extinderea proiectului”Un nou impuls pentru dezvoltarea afacerilor în Regiunea de Dezvoltare Nord a Moldovei”		2020	190 000 euro

PROVOCĂRI ȘI RISCURI

Pe parcursul perioadei de raportare au fost identificate o serie de provocări/riscuri de ordin economic, mediu și operaționali, care impun anumite constrângeri asupra implementării activităților propuse în strategie, inclusiv:

1. Calitatea și disponibilitatea redusă a datelor statistice este o constrângere pentru procesul de monitorizare și evaluare eficientă. În acest sens, este necesară sistematizarea datelor statistice în domeniul energetic. În rezultat, procesul de monitorizare și evaluare va fi realizat în baza unui singur set de date statistice, pe marginea căruia autoritățile publice centrale și agențiile de stat urmează să raporteze regulat. E necesar, ca datele statistice să fie publicate și actualizate sistematic pe paginile web ale instituțiilor responsabile de coordonarea sectorului energetic și pe pagina BNS.
2. Capacitățile limitate ale APL de a dezvolta și implementa proiecte reduce substanțial ritmul dezvoltării comunităților și regiunii. Deseori, calitatea documentației tehnice depuse este de un nivel scăzut și reprezintă în mod direct nivelul de pregătire și organizare a echipelor de proiect din partea beneficiarilor. Acest fapt reprezintă o constrângere în asigurarea continuității și durabilității proiectelor de dezvoltare regională.
3. Insuficiența resurselor financiare al potențialilor beneficiari (APL I, APL II) pentru acoperirea contribuției proprii duce la amânarea depunerii cererilor de finanțare sau chiar la anularea lor.
4. Calitatea slabă a documentației tehnice – cu omisiuni, necorelări, erori care necesită revizui, afectează procesul de implementare a proiectelor. De asemenea, probleme frecvente apar în raport cu unele companii de construcții, care au intrat în insolvență sau faliment, fiind necesară reatribuirea lucrărilor rămase de executat. Toate aceste operațiuni suplimentare necesită timp suplimentar, ceea ce duce la întârzieri în procesul de implementare a proiectelor.
5. Procedurile repetate de achiziții publice generează întârzieri serioase în implementarea proiectelor.
6. Participarea redusă a membrilor CRD Nord este determinată, în mare parte, de motivația scăzută din partea reprezentanților sectorului privat și ai sectorului asociativ de a se implica în domeniul dezvoltării regionale.
7. Platforma de comunicare CRD/CRS nu este funcțională. Astfel, sunt necesare instruiri practice pentru utilizatori și asigurarea implicării lor active în procesul de utilizare a platformei.

BUNE PRACTICI ȘI LECȚII ÎNVĂȚATE

Bune practici

1. Instruirile privind aplicarea Sistemului Informațional Geografic (GIS), care va fi utilizat în planificare strategică. În cadrul acestor instruiri, specialiștii ADR Nord își perfecționează abilitățile de utilizare a sistemului GIS, astfel încât crește calitatea procesului de planificare prin analiza aspectului spațial. Acest instrument permite o viziune comprehensivă asupra regiunii și prezentarea elocventă a mai multor indicatori atât în aspect de discrepanță a acestora, cât și în aspect de evoluție. Domeniile în care analiza spațială reprezintă un factor decisiv sunt: managementul deșeurilor solide, apă și sanitație, drumuri.
2. Colaborarea cu Proiectul Elveției de Apă și Sanitație în Moldova (ApaSan) în domeniul aprovizionării populației cu apă și sanitație a îmbunătățit infrastructura de apă și canalizare din regiune. Astfel, ApaSan a oferit sprijin financiar, a contribuit la consolidarea capacităților și a oferit asistență în vederea constituirii instituțiilor ce prestează servicii de aprovizionare cu apă potabilă.
3. Organizarea vizitelor de studiu în vederea schimbului de experiență și informații cu alte țări și, respectiv, cu persoanele-cheie care reprezintă domeniul de interes al grupului implicat, a permis preluarea practicilor pozitive în astfel de domenii ca managementul proiectelor, achiziții publice, antreprenariat.

Lecții învățate

1. Pentru elaborarea documentației tehnice se recomandă de selectat firme de consultanță cu experiență certificată și expertiză de proiectare.
2. Acordarea unei atenții sporite și asigurarea unei echipe performante la întocmirea documentațiilor de achiziție care să fie cât mai temeinic justificate și în conformitate cu prevederile legale.
3. E necesar ca sistemul statistic național să asigure colectarea datelor și dezagregarea acestora pe toate domeniile de intervenție.

CONCLUZII

SDR Nord este cel mai important document de planificare strategică la nivelul RDN, care stabilește prioritățile de dezvoltare a regiunii pe termen mediu, fiind orientate spre sporirea calității vieții cetățenilor. În perioada anului 2019 toate activitățile ADR Nord au rezultat din Planul de implementare al SDR Nord pentru anul 2019, accentul fiind pus pe:

1. Implementarea proiectelor investiționale de infrastructură și implicit modernizarea infrastructurii fizice a regiunii. La acest capitol progrese modeste se înregistrează în special, în domeniul AAC. Totodată, localitățile din RDN au cea mai mică rată de conectare la sisteme de alimentare cu apă și canalizare la nivel național. De asemenea sectorul MDS este foarte slab dezvoltat în regiune. În prezent, o mare parte a deșeurilor menajere sunt eliminate prin utilizarea depozitelor de deșeuri neconforme, care în majoritatea cazurilor nu sunt autorizate și reprezintă o sursă majoră de poluare a solului și a apelor subterane
2. Dezvoltarea economică în regiune prin consolidarea rețelei de centre urbane, îmbunătățirea mediului de afaceri, stimularea activității antreprenoriale pentru atragerea investițiilor străine, dezvoltarea potențialului și infrastructurii turistice. În acest sector, o atenție deosebită a fost acordată susținerii antreprenorialului și domeniului de cercetare, inovare și transfer tehnologic. În ceea ce privește evoluția indicatorilor economici, aceștia relevă o evoluție pozitivă, dar modestă, atât sub aspect valoric, cât și comparativ cu tendințele regionale.
3. Facilitarea, consolidarea dialogului între actorii regionali, interregionali și internaționali. În acest context s-au organizat ședințe ale CRD Nord, instruiți și vizite de studiu pentru reprezentanții CRD și APL, care au sporit semnificativ capacitățile actorilor implicați în domeniul dezvoltării regionale. În același timp, este de menționat faptul, că rata de participare a membrilor CRD în procesul de luare a deciziilor scade, fapt determinat de interesul scăzut din partea reprezentanților sectorului privat și sectorului asociativ de a se implica în domeniul dezvoltare regională.

Director interimar ADR Nord

Constantin BÂNDIU

EXECUTORI:

Maria PRISACARI, șef Secție Politici regionale și cooperare externă _____

Constantin BÂNDIU, șef Secție management proiecte _____

Svetlana BAZATIN, șef Secție finanțe și achiziții _____

Ion ILIEV, jurist / specialist cadre _____

COORDONAT:

Șef Direcție politici de dezvoltare regională:

Igor MALAI _____

Șef Secția relații cu instituțiile de dezvoltare regională:

Vlad UNGUREAN _____